

Den dagliga andakten.

Enkelhet och överskådlighet i dispositionen, tillbörlig omväxling av formulären men tillika fasthet i deras bruk, äro nödvändiga betingelser för liturgiska gudstjänster överhuvud och för de enklare i all synnerhet. I hög grad gälla dessa krav om den enskilda andakten, om andakten i hemmet och om den offentliga morgon- och aftonandakten.

1. Enkelhet och överskådlighet i dispositionen tarvas, ty endast då menigheten kan göra sig tillräckligt väl förtrogen med ordningen och tillgodogöra sig innehållet blir gudstjänsten fylld av andakt. En var som deltagit i en gudstjänst av för honom främmande typ, vet huru sällan den blir till uppbyggelse, och huru lätt sinnet förströs och irriteras av överraskningar eller därav att man ej finner sig tillrätta.

Grundritningen till den dagliga andakten måste vara enkel. Det blir med nödvändighet så också därför att elementen av vilka den skall uppbyggas äro få, såsom de av ålder varit det: Guds ords föreläsande förblir den fasta medelpunkten, därtill bönerna, hämtade dels ur Bibelns och Frälsarens bönebok, Psaltaren, det dyrbara arvet från gamla förbundet — dels ock nyskapelser av det nya förbundets bedjare. Dessa böner skola dels ge uttryck för de tankar, som dagen och stunden på dagen ingiva. Dels ock efter den apostoliska förmaningen omsluta alla stånd och villkor. Guds ord och bön, eller Guds ord under bön, omramad av bön det är den enkla och dock fullödiga formen av andakt. Härtill har fogats fädernas vittnesbörd, ett urval av kyrkans arv av trosvis förkunnelse genom tiderna, den lästa betraktelsen, som samtidigt blir ett talande vittnesbörd om att Guds ord är ett levande ord, som Gud själv verkar i sin kyrka intill våra dagar.

2. En viss rikedom ifråga om alternativ är ofrånkomlig, där andakten skall göras regelbunden och daglig. Den som har behov av ordning i sitt andaktsliv och icke vill utlämna det i tillfälligheters våld tarvar en viss mångfald för de uttryck i vilka han kläder sin andakt. Enformighet föder lätt slentrian, som ock är en andaktens farlige fiende. Dock: rikedom av alternativ får icke bli till brokighet i vilken den andaktsökande förlorar hemkänslan. Alternativen behövas för att hålla andaktslivet friskt, men får icke bli flere än att man råder med att överblicka och sammanhålla dem. Antalet av erforderliga och lämpliga alternativ måste växla efter andaktslivets regelbundenhet. Vid införande av regelbunden andakt gör man klokt i att hålla antalet av alternativ nere för

att, när man gjort sig förtrogen med dem, låta nya träda till vid de gamlas sida.

Alternativer erfordras så väl i gudstjänsternas "ordinarium" som ock för ett tillbörligt återspeglade av kyrkoårets växling i dem. I fråga om ordinariet för den dagliga morgon- och aftonbönen samt i fråga om Allmänna Kyrkobönen för den offentliga andakten erfordras alternativer. Har, såsom utvecklingen visat, behovet av alternativer i fråga om kyrkobönen förelegat i den söndagliga högmässan, så är behovet naturligtvis så mycket större vid de dagliga gudstjänsterna. Detta så mycket mera som handbokens kyrkobön för veckogudstjänster av alla slag, genom sina långa meningar är svår att utföra. Att behovet av omväxling föreligger i fråga om morgon- och aftonböner betyga redan handbokens alternativer för morgonböner i ottesångsgudstjänstens kapitel.

Genom korta de tempore böner, att liksom högmässans högtidsböner ställas före allmänna kyrkobönen, kan kyrkoårets rytm avspglas även i den dagliga andaktens former, till fromma för desamma. Likaså må ju här i börens form minnesdagar i kyrkans liv förläna skiftningar åt andaktslivet.

Ett spörsmål att beakta här, är när den kyrkoårsbestämde bönen bör införas vid fall då man har morgonbön ensamt, såsom torde vara fallet vid de kyrkor, i vilka daglig andakt förekommer. Enligt gammalt skick inleddes den stundande helgen först med lördagens eller helgdagsaftonens vespergudstjänst, in primis vespers. Där man har både morgon- och aftonandakt bör detta bruk givetvis iakttagas. En annan fråga blir däremot om man bör "intonera" den nya helgen redan på helgdagsaftonens morgon eller låta sig nöja med att först måndagens morgonbön får ge ett återljud av den flydda helgens ton.

3. Alternativen behöva jämväl bestämda regler för när de skola brukas. Jag har i annat sammanhang betonat att det icke bör överlätas åt stundens ingivelse att finna ut vilket alternativ, som i detta nu skall brukas. Jag behöver icke här upprepa skälen. Här må Paulus regel gälla: "Låten allt tillgå på höviskt sätt och med ordning". "Gud är icke oordningens Gud, utan fridens".

4. Om bibelläsningen i den dagliga andakten behöver ej sägas annat än att den bör vara, såsom den av ålder varit, läsning i följd. Till vår hjälp föreligga tvenne lektioner i Evangeliebokens Liten bönbok. De behöfve emellertid kompletteras med ännu en serie avsedd att följas vid daglig morgon- och aftonbön under vardagarna. Följas de i evangelieboken upptagna serierna har man antingen att hoppa över de perikoper, som infalla på sön- och helgdagar, vilket alltså innebär ett brott mot principen att läsa bibelns böcker i följd och en lucka i sammanhanget uppstår, eller ock får man under de följande dagarna "läsa ifatt" lektionariet, men härigenom uppstå icke sällan otympligt långa läsningar. Ett lectionarium av här föreslagen art måste givetvis, varje år undergå en mindre justering.

5. Ett ord behöver sägas om de dagliga andakternas inledning och avslutning.

Handboken angiver för den enklare formen av offentlig morgonbön

att den börjar med psalmsång varefter prästen från predikstolen läser denna bön: Jag tackar dig, Gud . . . Vid den offentliga aftonbönen föreläser prästen efter psalmsång det i ordning följande stället ur gamla testamentet. I själva verket torde väl ingenstädes dessa dagliga andakter inledas på detta sätt utan åtminstone med "I Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes namn." Och därefter ett samlingsord, oftast ur den Heliga Skrift.

Det torde kunna anföras berättigade invändningar mot dessa ingångsformer och man torde kunna spörja om icke det lämpligaste ingångssättet vore en kort bön av åkallan inför Herren, en bön, som inriktar sinnet mot det som skall förhavas och därigenom verkar samlande.

I fråga om avslutningen har svensk tradition kommit att gå i den riktningen att den aronitiska välsignelsen fått ensamrätten att sluta alla våra gudstjänster. Besinnar man, vilken plats som tillkom denna välsignelse i det Gamla Testamentets gudstjänst, och tänker man på den monumentalitet som den äger — i all synnerhet efter tillfogandet av den trinitariska formeln — kan man ej undkomma en önskan att få reservera den för de högtidligare formerna av gudstjänst. Den är ju med rätta nämnd som *Benedictio sollennis*. I all synnerhet vid de olika formerna av den dagliga andakten bör en enklare avslutande formel vara tillfyllest: den apostoliska välgångsönskan eller någon annan. Även här torde en viss växling få anses tillbörlig och nyttig till bevarande av livets friskhet.

6. På ett par detaljer må uppmärksamheten även få riktas.

Gör man efter urkristen sed en eller flere psalmer ur Psaltaren till en fast beståndsdel i den dagliga andakten bör den avslutas med *Gloria Patri*, som bör få behålla sin i analogi till den hebreiska poesien uppbyggda ursprungliga gestalt: två verser, vardera om två leder, sålunda:

Ära vare Fadern och Sonen
och den Helige Ande.

Såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara
från evighet till evighet. Amen.

Den i Evangeliebokens Liten bönbok förekommande formen: "Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande i evighet", låter icke detta komma till uttryck.

Inledandet och avslutandet av textläsningarna erfordrar ock en smula uppmärksamhet.

Den ofta brukade ingångsformeln: "Upplyften edra hjärtan till Gud", är ju rätteligen ett lån från nattvardsliturgien, för vilken den bort reserveras. Därifrån har den sedan lånats vid evangelieläsningen i högmässan, till dopritualet och vigselformuläret. Denna formel bör icke ytterligare slitas. Den hör liksom den aronitiska välsignelsen till det monumentala liturgiska arvegods, som man bör bruka med återhållsamhet. Ätminstone borde det vara självfallet att den aldrig kom till användning annat än vid läsningar ur evangelierna.

Ingressen till högmässans epistel är möjligare: Hören Herrens ord ge-

nom . . . men även den ter sig en smula anspråksfull vid dessa enkla gudstjänster.

Jag tillåter mig påpeka den av Laurentius Petri föreslagna ingressen: Dessa efterföljande ord skriver aposteln N. (evangelisten N.)

I enlighet med gammal sedvänja kan man ofta lämpligen inleda texten med den liturgiska ingången: vid evangelieperikoper: "Vid den tiden"; vid perikoper ur Apostlagärningarna: "I de dagarna"; vid stycken ur Pauli brev och Hebréerbrevet: "Käre bröder", och vid stycken ur de övriga breven: "Mina älskade".

Sedan gammalt har församlingen mottagit föreläsandet av Herrens ord med ett "Deo gratias", men dess svenska översättning: "Herren vare tack" låter sig ofta icke väl inpassas efter textläsningen. En möjligare avslutning synes mig då vara: Herren vare tack för det eviga livets ord.

En ordning för daglig morgon- och aftonandakt i kyrka och hem, utarbetad efter ovan framlagda riktlinjer, vidfogas som bilaga till detta nummer. Den upptager jämte alternativ till morgon- och aftonbönen, till Allmänna kyrkobönen, till ingångsbön och välsignelseord för varje dag i veckan. Så långt möjligt ha vid deras sammanställande hänsyn tagits till den veckans rytm, som låg till grund för de tabeller över psalmer ur Psaltaren, vilka meddelades i denna tidskrifts augustinumner, och av vilka en återgives i bilagan.

Vid valet av psalm ur psalmboken bör den eftersträfvade rytmen kunna utpräglats. Ett förslag till psalmer för daglig morgonandakt under ett kyrkoår kommer att offentliggöras i denna tidskrift med början i detta nummer.

De meddelade korta bönerna till ingång äro alla hämtade ur Psaltaren. De övriga bönerna äro alla samlade från olika håll och representera skilda perioder i Kyrkans liv. Måndagens Allmänna Kyrkobön är en bearbetning efter Handboksförslaget av år 1926; tisdagens är den gällande handbokens allmänna kyrkobön för veckogudstjänster; onsdagens är en bearbetning av en bön ur Vesperale av år 1914; torsdagens bygger på mycket gamla motiv; fredagens är gällande handbokens bön efter passionspredikan och lördagens är en omarbetning av den litaniam som återfanns i 1925 års Vesperale.

A. Adell.

En kyrkokalender.

Med detta nummer begynner en kyrkokalender att införas i Tidskriften. som för det stundande kyrkoåret skall meddela förslag och anvisningar dels för gudstjänsterna på kyrkoårets sön- och helgdagar, dels ock för den dagliga andakten.

För söndagarna skall meddelas förslag till psalmer såväl för högmässan som ock för aftonsången och ottan, då sådan är i lag föreskriven. Det behöver ej sägas, att dessa psalmförslag icke skola komma att tillfreds-